

***“Държавата защитава децата от каквито и да било физически и морални посегателства, както и от безразличие спрямо тях .
Държавата опазва и защитава детето от насилие или сексуална експлоатация”.....***

***“Правата на детето”/1990 г./ -
Център на ООН за човешките
права***

От конфликта до насилието

Конфликтите са напълно нормално явление, което в определена степен е много важно за личното развитие. Конфликтите стават проблем тогава, когато за тяхното решаване се използват неподходящи средства. В тази връзка насилието е най-лошият вариант.

Разбира се, никой не е в състояние да даде рецепти срещу насилието, но всеки от нас има шанса да разпознае опасностите своевременно и да окаже позитивно влияние на младите хора в тяхното поведение.

За насилието има различни определения и богата гама от мнения: за някои насилие са обидите и подигравките, за други — склонността към сбивания, към физическа разправа.

Какво фактически е насилие — това винаги най - добре знае засегнатата страна.

Какво е насилие и как се стига до него при децата

Насилието се разглежда като резултат от агресивното поведение на хората един спрямо друг, с което преднамерено се нанася вреда — физическа или психическа, на индивид или група.

За възникването на насилието няма никакви еднозначно обяснение. Съществено влияние обаче оказват фактори като:

- анонимността на съвременното общество, в което разрушаването и загубата на социални връзки е често явление;
- наблюдаващата се понякога драстична промяна в ценностната система, при която стойности като солидарност, готовност за оказване на помощ или съчувствие се изтласкват на заден план от консуматорската ориентация и стремеж към печалба;

Разрушаването на традиционните семейни структури също спомага за възникване на насилие. Броят на семействата с един родител или само с едно дете нараства. На този фон липсата на време за възпитанието на детето може да се превърне в проблем толкова бързо, колкото и прекалено големите очаквания и техният натиск върху детето.

Същевременно нараства тенденцията възпитанието на социално поведение да се делегира изцяло на институции като детска градина и училище.

Статистиката сочи, че само определен процент деца и младежи стават жертва или извършители на насилие. *Тогаво основателно възниква въпросът: Справят ли се важни възпитателни институции като семейство, детска градина и училище със задачите си?*

Фактори, които подпомагат насилието

- *Насилие в социалното обкръжение.* Често насилственото поведение на деца и младежи е продължение на една фатална семейна "традиция". Някои научни изследвания сочат, че който в детството си е удрян и малтретиран от родителите си, става брутален по - често от другите, които нямат подобен опит.
- *Условията на живот.* Те, включително и жилищните условия на младите хора, също се отразяват на развитието им. Тъкмо липсата на място или помещение за прекарване на свободното време оказва негативни въздействия.
- *Общуването с връстниците.* То играе изключителна роля за развитието на идентичността на младите хора. Присъединяването към определена група, която извършва престъпления, представлява конкретна опасност.
- *Медиите.* Понякога те формират у децата и младежите впечатлението, че някои от конфликтите могат да се решат само чрез насилие. Така младите хора получават "убедителни аргументи" в полза на подобни "успешни" стратегии за действие и самите те възприемат такова поведение. Това влияние се засилва, когато младежите израстват в среда с изразено насилие и редовно са изложени на медийна бруталност.

Към типично младежките форми на насилие може да причислим:

- телесна повреда;
- заплашване;
- принуда;
- изнудване и грабеж;
- противозаконно унищожаване или нанасяне на щета на чужда движима или недвижима вещь и др.

Съвети към родителите:

Полагайте грижи за детето чрез общуване, изпълнено с любов, и по начин, който да формира у него стабилно самочувствие

- *Възпитавайте Вашето дете без насилие.* Показвайте му миролюбиви алтернативи за решаване на конфликти.
- *Децата се нуждаят от ясни граници.* Помогнете на Вашето дете да поеме отговорността за собственото му неприемливо поведение.
- *Поддържайте контакт с училището* на Вашето дете. Разговаряйте редовно с учителите за неговото поведение.
- *Приемайте с внимание разказите на детето Ви* за актове на насилие. Говорете с него, ако се прибере в къщи пострадало.
- *Помагайте на Вашето дете при решаването на проблеми,* свързани с усвояването на учебния материал или с общуването в училище. Насърчавайте силата на характера му.
- *Въздействайте му за целесъобразното използване на свободното време.*
- *Проверявайте критично собственото си поведение и това на Вашето дете за консуматорски тенденции.*
- *Внимателно се вглеждайте в интереса на детето към различните медии.*

Не се страхувайте да разговаряте с училищния психолог.

Не се страхувайте да потърсите помощта на полицията и на инспекторите от детските педагогически стаи.

Жертви на насилие

Децата и младежите стават по-често жертви на улични грабежи и побои, отколкото възрастните. Това е напълно разбираемо. Същевременно, често те не се осмеляват да се доверят на друго лице за случилото им се от страх пред извършителите. В този контекст уведомяването на полицейските органи е ефективна крачка, която ще прекъсне веригата от заплахи и насилие.

Какво можете да направите като родители

- *Формирайте у детето си нагласи за самостоятелно поведение.*
- *Разговаряйте с него за опасни ситуации и места. Определете му т.нар. “спасителни острови” за ежедневно изминавани маршрути.*
- *Възпитавайте у Вашето дете осъзнато безопасно боравене с пари и ценни предмети /вкл. мобилни телефони/.*
- *Обяснете му как може да избегне агресията.*
- *Напомняйте на детето си при опасност да алармира незабавно полицията.*
- *Убедете го, че съобщаването за случката /например в училище/ няма нищо общо с клеветенето.*
- *Реагирайте състрадателно, когато детето Ви е станало жертва на насилие.*
- *Информирайте се относно възможностите за професионална помощ.*

Който замълчи, насърчава насилника в неговите действия.

Когато деца стават свидетели на насилие, те не би трябвало да остават пасивни. По тази причина децата трябва да знаят как да се държат като свидетели.

Шест важни препоръки към детето за гражданска смелост

- *Аз помагам, без да се излагам на опасност.*
- *Аз призовавам активно другите за съдействие.*
- *Аз наблюдавам точно и запомням белезите на извършителя.*
- *Аз помагам за организирането на помощ, чрез телефона на полицията 166.*
- *Аз полагам грижи за жертвата.*

- Аз съм на разположение като свидетел.

Може би Вашето дете ще възрази, тъй като то не би искало да наклевети никого.

Обяснете:

Клеветенето е доносничене и поради това е осъдително.

Гражданската смелост допринася за предотвратяване или изясняване на един акт на насилие.

Структури за работа с деца - извършители или жертви на престъпления

За по - ефективното реализиране на дейността по предотвратяването и борбата срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни допринася работата на специалистите от *общинските комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните.*

За защита на правата, живота, здравето и имуществото на малолетните и непълнолетните от престъпни посегателства успешно осъществяват своята дейност и *детските педагогически стаи.* Те съдействат и за разкриване, изучаване и отстраняване на факторите, обуславящи извършването на престъпления и противообществени прояви от и срещу малолетни и непълнолетни.

За определен контингент малолетни и непълнолетни функционират *домове за временно настаняване на малолетни и непълнолетни.*

На национално ниво е създадена *Държавна Агенция за Закрила на Детето.* В нея работят различни специалисти — психолози, лекари, педагози, юристи, които се грижат за решаването на проблемите на децата в България и българските деца в чужбина. Родителите на децата също могат да потърсят съдействие в отделите за закрила на детето, функциониращи във всички общини.

Международни и национални актове за правата на децата

Основната цел на международните и националните нормативни актове е:

- Да защитават човешките права на непълнолетните;
- Да защитават благополучието на непълнолетните, когато те влизат в контакт със закона;
- Да защитават непълнолетните от злоупотреба, изоставяне и експлоатация;
- Да въведат специални мерки за предотвратяване на престъпността при малолетни и непълнолетни.

Международни актове, регламентиращи международните стандарти за закрила на децата:

- Конвенция за правата на детето, приета през 1989 г. от Общото събрание на ООН;
- “Минимални стандартни правила на ООН относно правораздаването при непълнолетни лица /Пекински правила/;
- Указания на ООН за предотвратяване на малолетната престъпност;
- Правилник на ООН за защита на непълнолетните, лишени от свобода.

Национални нормативни актове:

- Конституция на Република България;
- Наказателен кодекс;
- Наказателно — процесуален кодекс;
- Закон за закрила на детето;
- Семейен кодекс;
- Закон за МВР;
- Закон за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни;
- Правилник за детските педагогически стаи;
- Правилник за организация и дейността на Домовете за временно настаняване на малолетни и непълнолетни.